

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

2016-06-27

Utrikesdepartementet

UD2016/09273/IU

Ud.policyramverket@gov.se

Yttrande över regeringskansliet förslag till policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet. Dnr UD2016/09273/IU

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår bland annat att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

KSLA har nu beretts tillfälle att lämna synpunkter på regeringskansliet förslag till policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet.

Sammanfattning

KSLA ser med tillfredsställelse på att de areella näringarna i förslaget till policyramverk getts stor plats med tydliga argument för deras vikt för ett fattigdomsinriktat utvecklingssamarbete med hållbarhet i fokus. Följande är KSLAs viktigaste budskap när arbetet med policyramverket nu ska färdigställas:

- Den framtida livsmedelsförsörjningen kommer att kräva en modernisering av det afrikanska lantbruket, inte minst för att kunna försörja en kraftigt ökande stadsbefolkning men också för att anpassa till framtida klimatutmaningar.
- Den nödvändiga moderniseringen av det afrikanska lantbruket, som måste bygga på dagens småbruk, kräver en kraftfull satsning på grundläggande samhällsfunktioner som stödjande expertmyndigheter, rätt och uppmuntran till fria producentföreningar och på högre lantbruksutbildning och därtill hörande forskningsverksamhet.
- Svenska bonde- och konsumentorganisationer liksom ett antal av statens myndigheter och lärosäten med koppling till de gröna näringarna har goda förutsättningar att medverka i utvecklingssamarbetet.
- Den svenska biståndsadministrationen måste stärkas personellt och kompetensmässigt för att kunna anta utmaningen om en förstärkt satsning på de areella näringarna i det svenska utvecklingssamarbetet.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Synpunkter

KSLA vill peka på det som sägs på sid 28 i förslaget till policyramverk: *”Att utveckla och investera i hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske är kraftfulla instrument för fattigdomsbekämpning, för att utrota hungern och bidra till tillgång till säker och näringsrik mat året om.”* Detta utgör utgångspunkten för våra synpunkter och vårt svar har fokus på de afrikanska ländernas utmaningar och behov. Här vill vi också peka på det som UNU-Wider, som är en del av FN-universitetet, återigen kommit fram till i sin omfattande och nyligen genomförda studie, *Growth and Poverty in Sub-Saharan Africa*, dvs. att vad som kommer att ske inom lantbruket är avgörande för den framtida afrikanska utvecklingen.

Vi kan konstatera att för att berörda länder ska kunna utveckla sina areella näringar krävs ett antal förutsättningar, som ramverket förtjänstfullt tar upp. Det viktigaste är fred som en förutsättning för ett långsiktigt arbete med att utveckla också de areella näringarna. Andra viktiga förutsättningar är demokrati och mänskliga rättigheter, och det är grundläggande att de länder som skrivit under internationella överenskommelser om rätten till mat för alla medborgare måste leva upp till dessa.

Vi vill här peka på dagens brister i samspelet mellan lantbruket och berörda regeringar, där organisationer som företräder jordbruk, skog och fiske ofta har svårt att göra sin röst hörd. Stöd till sådana producentorganisationer, med småbrukarnas behov som huvudsaklig utgångspunkt, ser vi som en viktig grund. Detta är ett område som vi i Sverige har en lång erfarenhet av och som är värd att förmedla till andra länder. Därtill kommer att ett flertal grundläggande samhällsfunktioner och -institutioner är viktiga för att stödja utvecklingen av ländernas jordbruk, skogsbruk och fiske, exempelvis expertmyndigheter och specialiserade lärosäten.

För att få sådana att fungera krävs dock i sin tur en fungerande skatteuppbörd och en tilltro till såväl staten som politiker på central och lokal nivå. Frågan om markrättigheter är en annan central fråga för att åstadkomma utveckling.

Förslaget till policyramverk pekar redan på sid 5 på att *”ökad produktivitet, framför allt inom lantbruket, är en av orsakerna till att fattigdomen har minskat i Asien. På den afrikanska landsbygden har produktiviteten i lantbruket däremot inte ökat i samma utsträckning.”* Det är därför förklarligt att utmaningen för det svenska utvecklingssamarbetet framför allt ligger i Afrika. Det gäller också särskilt som inflyttningen till städerna förväntas öka dramatiskt där. Prognoserna tyder på att omkring år 2050 kommer mer än hälften av Afrikas invånare att bo i tätorter, många av dem i mycket stora städer, samtidigt som befolkningen ökat från dagens 1 miljard till drygt 2 miljarder människor. Detta kommer att sätta försörjningssystemen på enorma prov, varav mat-, vatten- och energiförsörjningen är särskilt viktiga.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

En grundförutsättning för utveckling av de areella näringarna utgör länders utbildningssystem och förmåga att bygga upp den kompetens som krävs för en nödvändig och långsiktigt hållbar produktivitetsökning inom lantbruket liksom för den analys- och forskningskapacitet som varje land behöver för sina ställningstaganden inför kommande utmaningar.

Utifrån KSLAs perspektiv vill vi särskilt framhålla hur eftersatt den högre lantbruksutbildningen är i de flesta afrikanska länder. Det fåtal välrenommerade lantbruksuniversitet eller fakulteter som fanns i samband med att länderna blev självständiga behöver kraftfullt rustas upp efter årtal av försummat stöd. Dessutom kräver den dramatiskt ökande befolkningen i Afrika idag betydligt fler utbildningsmöjligheter inom ramen för den gröna sektorn som ju har att hantera många av de kommande utmaningarna inom ramen för såväl Agenda 2030 som Parisagendan. Jämställdhetsaspekterna är viktiga i den framtida utbildningen som måste vara byggd på både kvinnors och mäns kunskaper och erfarenheter. Detta är särskilt angeläget inom de områden som är kopplade till de areella näringarna, där kvinnor idag ofta utför huvuddelen av arbetet.

Den teoretiska utbildningen på högre nivå, ursprungligen byggd på de gamla kolonialmakternas strukturer, behöver alltså moderniseras och demokratiseras samt anpassas till dagens praktiska och forskningsmässiga utmaningar. Här skulle Sverige, tillsammans med andra nordiska länder, kunna göra betydande insatser. När det gäller det lantbruk som behöver byggas upp i de flesta afrikanska länder vill vi hänvisa till en artikel på DN Debatt den 10 juni 2016, *"Torkans offer behöver satsningar på jordbruket"*, av representanter för biståndsorganisationen We Effect. Där understryks behovet av att "öka den afrikanska livsmedelsproduktionen genom hållbara, moderna metoder som ger högre produktivitet. Detta kräver investeringar i jordbruket, så att utbildning, forskning och rådgivning kan byggas upp. Med mer effektiva brukningsmetoder kan skördarna och lönsamheten i det afrikanska jordbruket öka flerfaldigt.

En sådan utveckling kan utrota hungern och samtidigt minska fattigdom, miljöförstöring och förtrycket av kvinnorna som sliter omänskligt hårt i det eftersatta jordbruket. En hållbar modernisering av jordbruket är en av de mest kostnadseffektiva åtgärderna för ökad jämställdhet man kan tänka sig, eftersom kvinnor är överrepresenterade i jordbruket i Afrika." Dessa synpunkter delas av KSLA och de stämmer väl överens med de citerade intentionerna från sid 12 i förslaget till policyramverk.

I det nödvändiga arbetet med att på ett hållbart sätt utveckla det afrikanska lantbruket finns stora möjligheter för Sverige att bidra, dels genom svenska kooperativa organisationer dels genom våra statliga organisationer med kunskaper som behövs i detta arbete. Det gäller flera av de myndigheter som lyder under Näringsdepartementets landsbygdsinriktade verksamhet.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Vi vill också lyfta fram det som sägs i förslaget till policyramverk att *”satsningar inom animalieproduktionen, t.ex. vad gäller djurhållning och djurhälsa, kan bidra till förbättrat och hållbart resursutnyttjande och även ha positiv effekt på människors hälsa.”* Detta kan också kopplas till det som sägs i avsnittet om jämlik hälsa, *”Sverige ska fortsatt visa ledarskap i arbetet mot antimikrobiell resistens (AMR)”* som *”är en av våra största utmaningar där Sverige har unika erfarenheter.”*

Mot bakgrund av den 2015 antagna Parisagendan behöver självklart klimatfrågan stå i fokus för det svenska utvecklingssamarbetet. KSLA instämmer i det som sägs i förslaget till policyramverk att *”klimatanpassning och hållbart nyttjande av naturresurser – avseende exempelvis jordbruk, skogsbruk och fiske – kan minska klimatförändringarnas negativa konsekvenser, bidra till minskad fattigdom och trygga livsmedelsförsörjning. Matsvinn från främst produktion, men även distribution och konsumtion, av livsmedel måste också minska för att trygga livsmedelsförsörjning och minska klimatpåverkan. Långsiktigt hållbar produktionsutveckling inom jordbruket, anpassat till lokala förhållanden, är av stor vikt.”*

Förslaget lyfter fram det omfattande utvecklingssamarbete som bedrivs inom ramen för EU och pekar på behovet av ett mer aktivt svenskt engagemang i det arbetet. KSLA vill här särskilt markera att Sverige inom ramen för samarbetet med ACP-länderna och inom ramen för Cotonou-avtalet återigen bör stärka kontakterna med det särskilda organ som inrättats för det tekniska samarbetet inom lantbruk och landsbygdsutveckling, Technical Centre for Agricultural and Rural Cooperation, CTA, beläget i Wageningen i Nederländerna. Där finns också viktiga erfarenheter och kontakter som kan vara till nytta i det bilaterala samarbetet.

KSLA välkomnar förslaget att regeringen vill verka för att stärka det multilaterala utvecklingssystemet. Vi vill peka på den centrala roll FNs jordbruks- och livsmedelsorganisation, FAO, har som en för alla medlemsländer oundgänglig kunskapsorganisation inom de areella näringarna. Det är också inom ramen för FAOs mandat som många av de viktiga miljöbesluten ska kunna gå från ord till handling. Det är därför viktigt att Sverige fortsätter att ge extra-budgetärt stöd inom områden som FAO och Sverige upplever som eftersatta. Det är också viktigt med ett fortsatt stöd till den i Rom baserade International Fund for Agricultural Development, IFAD, som har fokus på småbrukets behov och vars svenska stöd under senare år skurits ner.

I policyramverket nämns inte det långa och produktiva partnerskapet mellan Sverige och ‘Consultative Group on International Agricultural Research’ (CGIAR) som Sida har stött sedan många år. CGIAR har tillsammans med sina nationella forskningspartners bidragit till ökade inkomster för smålantbrukare, men också till ökad biodiversitet och minskade kolutsläpp och det är därför av stor vikt att detta stöd inte urholkas. Det finns redan ett utvecklat samarbete mellan svenska forskare och de CGIAR anslutna instituten, särskilt i Afrika och KSLA anser att Sverige och CGIAR instituten har mycket goda förutsättningar för att tillsammans arbeta för ett uthålligt jordbruk som skapar ekonomisk tillväxt och minskar fattigdom och svält.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

KSLA vill vidare ansluta sig till det som avslutningsvis sägs i förslaget till policyramverk angående de risker som alltid föreligger när man arbetar med näringsinriktad verksamhet men också att lärande och erfarenhetsåterföring är avgörande för framgång.

KSLA vill slutligen framhålla att den svenska biståndsadministration måste rustas upp för att kunna anta utmaningarna i det framtida arbetet med de areella näringarna som nu anges i förslaget till policyramverk.

Vi ser tydliga behov av resursförstärkning med personal som har god kännedom om de aktuella frågorna och som behöver få möjlighet att utveckla det kunnandet. Detta måste ske genom tydliga direktiv från regeringen till berörda myndigheter. Vi ser i det sammanhanget den av Sida tillskapade nätverksorganisationen SIANI som ett viktigt redskap och forum för fortsatt diskussion och utveckling i Sverige kring de här frågorna. Vi vill också framhålla att KSLA gärna ställer sitt kunnande till förfogande när så kan anses lämpligt utöver på det sätt som många av akademiens ledamöter redan gör.

Stockholm / 2016-06-29

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Lisa Sennerby Forsse
Akademiens preses

Carl-Anders Helander
Akademiens sekreterare och VD